

J sme právní stát, jehož základy tvoří socialistický humanismus. Máme tedy životní zájem na tom, aby správně fungovaly všechny orgány tohoto státu, jeho ekonomika aby nerušené soužití občanů spočívalo v jednotě jejich práv a povinností, v rovnováze mezi zájmy společnosti a jednotlivce. Jinými slovy, právní stát musí být založen jedině a bezpodmínečně na zákonnosti, na společenských vztazích upravených kvalitními zákony, které ovšem jsou také přísně dodržovány a uskutečňovány.

Někteří lidé si právě v dnešní době kladou otázku: je to správné jedním dechem hovořit o přestavbě společnosti, o prohlubování socialistické demokracie a přitom i o přísnějším dodržování zákonů dokonce o donucování, sankcích? Odpovíme přímo: je to správné a je to potřebné. Nikdo z nás nežije ve vzduchoprázdnu. Vedle širokých a stále se rozvíjejících sociálních, politických a osobních práv a svobod je každý vázán povinnostmi ke společnosti, státu, spoluobčanům.

Jednoduše řečeno — rozvoj socialistické demokracie nemá nic společného se stavem bezvládní, s anarchií. Jedině v dodržování zákonů, v upevňování socialistické zákonnosti jsou záruky plného užívání demokratických práv a svobod.

Na nutnost upevňování právního pořádku, pestování ucty k zákonům, jejich přísného dodržování poukázala i zpráva předsednictva ÚV KSČ přednesená na 10. zasedání ÚV KSČ soudruhům Janem Fojtíkem. Zdůraznila, že je to důležité zejména dnes, v podmínkách přestavby společnosti, kdy zákonodárnou činností má být posílena odpovědnost každé instituce, každého právního subjektu a občana.

Přestavba společenského života, nový ekonomický mechanismus si objektivně vyžadují poměrně hluboké změny v našem právním řádu, jež probíhají za účasti občanů. Další změny nás ještě čekají. Právě nyní ostřeji než kdy jindy vyniká nezastupitelná úloha práva při prosazování celospolečenských záměrů. Je však třeba mít stále na paměti, a bylo to již mnohokrát zdůrazněno, že sebelepší zákon, nari-

zení či usnesení samy o sobě nic nezmení, nejsou samospasitelné. Zůstávají jenom slovy, dokud je lidé nepochopí, nepodřídí jim své jednání.

Někdy se porušování socialistické zákonnosti nespráv-

Ano – právní pořádek

ně zužuje jenom na jeho nejzávažnější formu — kriminalitu. Ano, je to závažný společenský problém, který vyžaduje velikou pozornost. Ale existují i jiné závažné nedostatky v dodržování právního řádu, jež ve svých důsledcích doslova torpédují naše demokratizační úsilí, zpomalují pokrokové společenské procesy.

Úrovní dodržování právního řádu a socialistické zákonnosti jako základním předpokladem prohlubování socialistické demokracie se soustavně zabývají stranické i státní orgány. Stále aktuální zůstává Dopis předsednictva ÚV KSČ stranickým orgánům a organizacím k prohloubení účinnosti boje proti porušování zásad socialistické zákonnosti, morálky a disciplíny. Ba co víc, v období přestavby společnosti tento dokument ještě nabyl na závažnosti, naléhavosti. Vždyť hluboké společenské přeměny jsou prakticky neuskutečnitelné bez vysoké organizovanosti, uvědomělé kázně, přísného pořádku.

hluboké společenské přeměny jsou prakticky neuskutečnitelné bez vysoké organizovanosti uvědomelé kázně, přísného pořádku.

Nebudeme si nalhávat, že nejsou v naší společnosti jedinci, možná skupiny lidí dychtivé očekávajíci chaos, střeňoucí na vhodný okamžik, aby mohli zalovit v kalných vodách, připravení namastit si vlastní kapsu, zajistit si dobře bydlo za co nejméne práce. Snad již nyní začínají chápat, že se prepocítali. Ukazuje se totiž, že demokratizace, veřejná informovanost patří k těm nejúčinnějším zbraním v boji s přizivnictvím, maloměstáckou nadutostí, zneužíváním funkcí, v boji s nepořádky všeho druhu.

Dopis předsednictva ÚV KSČ tak získal nový impuls, jeho uplatňování v praxi se dostává pod stále širší aktivní kontrolu poctivých občanů. Potvrzuje to například pozornost a podpora, s jakou lidé sledují výsledky zostřeného postupu proti tzv. vekslákům v Praze. Podobně se s pochopením setkala i lámání ledů ve věci dlouhodobých neplaticů nájemného. Účinnější se stala i kritika a potírání takových jevů, jako je úplatkářství, zneužívání služebního postavení atd.

Do slov jako přestavba a demokracie, ale vskutku jenom do slov, jimž zcela odporují činy, hali své cíle ještě jedna nepřilíš početná skupina občanů, která si myslí, že zákon pro ně neplatí, že oni nemusejí v naší zemi zachovávat pořádek. Zmínil se o nich na 10. zasedání ÚV KSČ soudruh Miloš Jakeš. Tito občané se snaží o destabilizaci naší společnosti, chtějí zasévat neklid mezi pracujícími a zejména mezi studující a učnovskou mládeží, zpochybňují samotné základy socialismu. Jejich aktivita vydatně podporovaná ze zahraničí se projevila v Praze v srpnu a v září narušením veřejného pořádku.

I v těchto dnech jsme svědky pokusů zneužit k protistátním provokacím státního svátku 28. října. Jejich inspirátoři rozšiřují dokonce výzvy k svržení dosavadního společenského řádu, k »předání vlády«, je dokonce vyhrožováno teroristickými činy. O kontrarevoluci podstatě takových záměrů nemůže být nejmenších pochyb.

Pokusy soustavně narušovat společenský pořádek nemohou zůstat bez patřičné odpovědi. Zákon platí pro všechny občany. Proto také bezpečnostní složky v obou zmíněných provokačních případech účinně zasáhly k obnovení pořádku a je třeba vědět, že tak v budoucnu v případě potřeby učiní opět. Právě v zájmu poctivých lidí a v zájmu demokracie. Říkáme to jasně a důrazně: Republiku si rozvracet nedáme.

Zachovávání právního řádu i morálních norem je nejvlastnějším základem demokracie, kterou si nelze plést s nějakou dobrovolností, libovůlí při plnění povinnosti. A to oboustranně — občané i stát mají vůči sobě vzájemnou odpovědnost. Jak ji plní, to závisí na mnoha faktorech. Vedle nezbytných znalostí práva to je také správné chápání právních norem v jejich společenských souvislostech, ztotožnění se s nimi jako s užitečnými, potřebnými regulátory společenských vztahů.

Co takovému chápání práva někdy brání? Především rozpor slov a činů, dvojitá morálka, oportunismus v přístupu k zákonům porušování norem ve prospěch resortních, skupinových či místních zájmů, v neposlední řadě stále ještě nadměrný počet různých směrnic a předpisů, jejich nepřehlednost a mnohdy až nadbytečná složitost.

Upevňování socialistické zákonnosti, kázně, pořádku podmiňuje pracovní a společenskou aktivitu pracujících, která je solí přestavby. Nejúčinnějším prostředkem je přitom nekompromisní uplatňování zásady vyslovené V. I. Leninem — nedopustit, aby jakékoliv porušení práva zůstalo nepostižené. Požadavek přísného a přesného dodržování zákonů je spravedlivý, hluboce demokratický právě tím, že zákony v naší společnosti platí pro všechny bez výjimky.